

อภิปรายผล สรุปผล และข้อเสนอแนะ

อภิปรายผล

ผลการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเกษตรกรในตำบลแม่ยางตาล อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ พบว่าเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 44.07 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 63.10 โดยกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรครึ่งหนึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 50.00 และมีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 35.71 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุรชาติ นายदान (2552) และศศิธร แทนทอง และคณะ (2555); ชนิกันต์ และสุดารัตน์ (2557); นัฐภูมิ และคณะ (2557) และ Norkaew et al. (2012) เนื่องด้วยที่ว่าการศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับที่ต้องเรียนทุกคน ส่งผลต่อการรับรู้ข่าวสารด้านการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช ซึ่งเกษตรกรร้อยละ 57.14 ส่วนใหญ่สามารถเรียนรู้การใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชด้วยตนเอง ซึ่งส่งผลต่อความเกี่ยวข้องกับการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในตำบลแม่ยางตาล อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่

สำหรับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในตำบลแม่ยางตาล อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ พบว่าโดยภาพรวมเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 79.05 ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของสุรชาติ นายदान (2552) ซึ่งศึกษาแนวทางของเกษตรกรในการลดการใช้สารเคมีในนาข้าว เขตพื้นที่ตำบลแม่ลอย อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย มีความรู้ในการใช้สารเคมีคิดเป็นร้อยละ 76.90 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งมีความสามารถในการอ่านและเขียน ประกอบกับสื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลาย ทำให้สามารถรับความรู้ในด้านการใช้สารเคมีจากสื่อช่องทางต่างๆ ได้

ด้านพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช พบว่าในภาพรวมของพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชมีค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง (2.75 ± 0.43) เมื่อดำเนินการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร 4 ด้าน คือ พฤติกรรมก่อนการใช้สารเคมี พฤติกรรมขณะใช้สารเคมี พฤติกรรมหลังการใช้สารเคมี และพฤติกรรมการลดผลกระทบจากการใช้สารเคมี พบว่าเกษตรกรมีพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชมีค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติเหมาะสมปานกลาง (3.32 ± 0.25) เป็นลำดับแรก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า พฤติกรรมด้านการใช้สารเคมีที่เกษตรกรปฏิบัติสูงเป็นลำดับแรกได้แก่ การถอดชุดที่สวมใส่ แล้วซักด้วยผงซักฟอกทันทีหลังฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และอาบน้ำทำความสะอาดร่างกายและส่วนที่สัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชก่อนรับประทานอาหาร (3.11 ± 0.23) ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของพิมพ์พร ทองเมือง (2557) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรสวนส้มโอ จังหวัด สมุทรสงคราม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.80 (S.D. = 0.39)

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร พบว่าความรู้กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -0.55$, $P < 0.01$) สอดคล้องกับการศึกษาของ สนาน ผดุงศิลป์ (2556) ซึ่งได้วิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้เรื่องการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชต่อพฤติกรรมการใช้สารเคมีโดยผลการวิเคราะห์พบว่าความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีที่แตกต่างกัน ($r = -0.510$, $P < 0.000$) ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่าความรู้ของการใช้สารเคมีไม่ส่งผลต่อการปฏิบัติด้านการใช้สารเคมีในการเกษตร

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแรงงานด้านการทำการเกษตรส่วนใหญ่ในพื้นที่เป็นไปในลักษณะการจ้าง ทำให้ผลกระทบจากสารเคมีไม่ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม ทำให้รูปแบบการเกษตรยังคงมีพฤติกรรมด้านการใช้สารเคมีที่ช่วยให้ผลผลิตมีลักษณะตรงตามความต้องการของตลาด

ในด้านการมีส่วนร่วมของเกษตรกรต่อการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอวังยาง จังหวัดแพร่ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด (1.81 ± 0.36) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมต่อการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล ลำดับแรกได้แก่ การได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและเสนอแนะแนวทางการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชขององค์การบริหารส่วนตำบล (2.33 ± 0.36) และการมีส่วนร่วมของเกษตรกรต่อการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในลำดับสุดท้ายได้แก่ การจัดทำนโยบาย/มาตรการเกี่ยวกับการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช (1.58 ± 0.37) แสดงให้เห็นว่ากระบวนการลดใช้สารเคมีในการเกษตรแบบมีส่วนร่วม ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลและเกษตรกรยังมีน้อย ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลควรดำเนินการส่งเสริมการลดใช้สารเคมีแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ผลลัพธ์ที่ชัดเจน ทั้งนี้มีนโยบายที่ต้องดำเนินการเร่งด่วนในการลดใช้สารเคมีระยะแรก คือ การให้ความรู้ในขั้นตอนการลดผลกระทบจากการใช้สารเคมี เช่น ทุกภาคส่วนควรช่วยกันสร้างความตระหนักรู้ถึงผลกระทบเชิงลบในการใช้สารเคมีทางการเกษตรที่มากเกินไปและไม่เหมาะสม รวมทั้งร่วมกันปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบสำหรับทุกคนที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่การผลิตอาหารและการเกษตร

สรุปผล

ค่าคะแนนเฉลี่ยโดยภาพรวมของความรู้ในการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในตำบลแม่ยางตาล อำเภอวังยาง จังหวัดแพร่ มีค่าอยู่ในระดับปานกลาง โดยเกษตรกรส่วนใหญ่มีคะแนนของความรู้ความเข้าใจการใช้สารเคมีในขั้นตอนก่อนการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรมากที่สุด แต่ความรู้ในการลดผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจต่ำที่สุด สำหรับพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติเหมาะสมปานกลาง โดยเกษตรกรมีพฤติกรรมขณะการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับสูงที่สุด แต่พฤติกรรมในการลดผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรอยู่ในระดับต่ำที่สุด ซึ่งปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ซึ่งความรู้กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์กันทั้งในส่วนของก่อนการใช้สารเคมี ขณะการใช้สารเคมี หลังการใช้สารเคมี และผลกระทบการใช้สารเคมี ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการลดใช้สารเคมีในการเกษตรระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลและเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนจะต้องเร่งดำเนินการกระบวนการการใช้สารเคมีแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยในระยะแรกควรมุ่งกิจกรรมที่ให้ความรู้ด้านและส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้และพฤติกรรมที่ดีในขั้นตอนการลดผลกระทบการใช้สารเคมี เช่น การใช้พืชสมุนไพรในการกำจัดศัตรูพืช การทำเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากเกษตรกรมีส่วนร่วมต่อการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยางตาล อำเภอวังยาง จังหวัดแพร่ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ดังนั้น องค์การบริหารส่วน

ตำบลแม่ยางตาล อำเภอร่องควาง จังหวัดแพร่ ควรดำเนินการลดใช้สารเคมีแบบมีส่วนร่วมแบบครบกระบวนการ ดังนี้

1. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเสนอปัญหาและความต้องการการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชกับองค์การบริหารส่วนตำบล
2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชนเพื่อจัดทำโครงการ/กิจกรรมการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช
3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและเสนอแนะแนวทางการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช
4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนงาน/โครงการเพื่อลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช
5. การส่งเสริมการร่วมปฏิบัติกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการรณรงค์การลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช
6. การเปิดโอกาสให้เกษตรกรแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะในการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชให้ องค์การบริหารส่วนตำบลทราบ โดยในระยะแรกควรมุ่งกิจกรรมที่ให้ความรู้ด้าน
7. ส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้และพฤติกรรมที่ดีในขั้นตอนการลดผลกระทบการใช้สารเคมี เช่น การใช้พืชสมุนไพรในการกำจัดศัตรูพืช การทำเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น
8. การจัดกิจกรรมสาธิต แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการลดใช้สารเคมีด้วยวิธีการต่างๆ
9. การรณรงค์ เรื่องการลดใช้สารเคมี